

Сарсын — кырдыабаастар күннэрэ!

Балабан ыйын 30 к. Оптуорунньук № 106 (8337)

Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

ЭНГИЭЛИ

Нам улуунун хаһыата — 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Тыл — омук баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биирдии норуот бэйэтин ураты майгыннаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр сувереннай бырааптаах.

Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан

ТҮМҮКТЭЭХ ТҮБҮКТЭР

ПРЕЗИДЕНТ СУОЛА

Хайа да дойдун сайдыытын суола-ниһэ көрдөрөр диэн сөпкө этэллэр эбит. Өрдөөбүтэ, 50-с сыллар сагаларыгар Намтан куоракка кириин улахан проблема буолара. Оччолорго билигин курдук автобустар суохтара. Куоратчыттар аргыс массына кузовыгар олорсон кыһыннары-сайыннары сылдьаллара. Сайынгы кэмгэ ардааһына ардук мыраан үрдүгэр массына батыллан дьоннор тыага хонолоро, өрүүллэрэ.

60-ус сыллар сагаларын диэки куораттыр суолу онорор үлэлэр сабаламмытара. Ол кэмтэн ыла суол сыллата тупсан, быйылгыттан сабалаан асфальтан бүрүллэн эрэр.

«Энгисилэг» суруйбуппут курдук Нам бөһүөлүгүтэн Хамаатта кудуубугар диэри быйыл сайын биһиги бэйэбит суолу тутар-өрөмүөнүүр управлениетын үлэтигэрэ трассаны онордулар. Мыраан үрдүгэр граница таһынаагы учаастакка 10-ча киһилээх 888 №-дээх тутуу учаастагы биригээдэтэ бэс ыйын 16 күнүттэн, 41-с км-тан суолу асфальтаанын са-

балаабыта. Манна маастар В. А. Слюсарев салалтатынан асфальта кутар агрегат машинистара А. И. Кочуров, Сергей Попов Дьокуускайтан тизлэн кэлбит асфальта бэлэмнэммит уонна дэхсилэммит суолга кутан тэнниниллэр. Ону мотокаток машиниһа А. Г. Нарылков ырахан катогунан төттөрүтаары хаамтаран дэхсиллир. Киһинэх Николай Скориков көмөлөһөр. Ю. С. Трофимов грейдергэ, А. С. Лесной катокка үлэниллэр. Коллектив балабан ыйын 23 күнүгэр 7 км. 200 м. сиргэ асфальта уурда. Аны күн-дьыл турган биэрдэбинэ 800 м. устаахха суолу асфальтыр былааннаахтар.

Киһилэр анараа өртүлэргэр, 20-чэ үлэнигэрэ онно сөптөөх техникалаах биригээдэнэ «Гордормостстрой» АО туруорбут. Бу коллектив эдэркээн маастар Ольга Журина салайар. Биригээдэ үлэтин-хамнаһын туһунан Ольга Викторовна манньыг кэпсээтэ:

— «Гордормостстрой» АО суолу асфальтаанын улахан күүһү бырахта. Манна 8 Камаз массына асфальта,

эмие итиччэ массына гравийи тизэйлэр. Икки массына кумахха сылдьаллар. Балабан ыйын 16 күнүттэн үлэбитин сабалаабыппыт уонна бу ый 23 күнүгэр диэри 1,5 км. суолу онордубут. Биһигини «Сахаавтодор» ОАО киһи тутар-өрөмүөнүүр управлениетыгар көмөлөһүннэрэ 8 хонук анараа өттүгэр таһаарбыттар. Суолу асфальтан бүрүһү күн-тэн-дьылтан улахан тутулукутаах. Улахан ардактарга уонна халлаан тымныдаһына үлэ тохтуур.

Суол оноруугу үйэ чиппэрэ үлэлиэбит В. Г. Светолобов биригээдэнэ үүннэн-тэһиннэнэн үлэлэтэр. Коллектив сүрүн специалистарынан асфальта тэлгэтэр агрегат машинистара М. А. Колесников, ыччат В. В. Лобанов буолаллар. 26 сыл стажтаах асфальта уурар агрегат машиниһа В. М. Руотси эдэрдэргэ наставниктыр.

Мыраан анараа түһүүтүн үрдүгэр, карьерга туруору суол төрдүгэр «Сахаавтодор» ОАО суолу тутар-өрөмүөнүүр киһи управлениетын 7 киһилээх биригээдэтэ маастар Л. В. Заплаткин салалтатынан сайын устата 6 км. суолу асфальтан бүрүйдэ. Киһилэр быйыл сайын уопсайа 8 км. устаахха суолу онорор былааннаахтар. Асфальта уурар агрегатка М. М.

Пустохин, мотокатоктарга О. В. Гладун, Н. А. Больших кыһамныларын ууран үлэлиллэр. Киһилэргэ рабочайдар С. Л. Заплаткин, С. С. Трюхан, А. А. Сивков, автогрейдер машиниһа А. Д. Ушаков көмөлөһөллөр. Улахан уйуктаах массыналар асфальта, кумаһы, бытархай таһы тизэйлэр.

33 сыл түргэн сырыылаах көлө тэһинин туппут, «Россия бочуоттаах суолу тутааччыта» В. П. Строев, В. Г. Мазуров о.д.а. суоппардар быыстала суох суолу онорууга туттуллар матырыяала үлэлиллэр.

Нам — Дьокуускай трассатын асфальтаанын үлэлиир биригээдэлэр сарсырда эрдэттэн киһэ хойукка диэри туруулаһаллар. Үлэ түмүктэнэрэ чугаһаата. Ол эрээри биһир даһаны биригээдэ баччаанга диэри хамнастарын ыла иликтэрин эттилэр. Кэлэр сылга харчы көһүннэбинэ трассаны асфальтан бүрүһүү салгы ытыахтаахтарын туһунан эттилэр. Республикага киһи улуустарга урукку өттүгэр Покровской — Дьокуускай трассата асфальтамыта. Иккиһинэн Нам — Дьокуускай суола онорула сылдьар. Суолу асфальтаанын быйыл 40 млрд. солкуобайдаах үп көрүллүбүт.

В. СЫРОМЯТНИКОВ.

ААБААЧЧЫГА ИНФОРМАЦИЯ

Туһаныллар чэлчэтиилэр

1997 сыл олунньу 13 күнүгэр «Саха Республикатын ветераннарыгар эһи чэлчэтиилэр тустарынан» диэн саҥа Сокуон тахсыбыта.

Убаастабыллаах ветераннар! Бүгүн биһиги туһанылла турар чэлчэтиилэргэ туох уларыһы баарын туһунан кэпсидит. Саҥа сокуонунан олорор дьэ уонна коммуналнай өгө иһин төлөбүрдэргэ 100 бырыһаннаах чэлчэтинэн туһаналлар:

1. Сэри инбэлииттэрэ.
2. Сэри кыттыылаахтара, инбэлииттэрэ.
3. Сэригэ кыттыбыт дьахталлар.
4. Сэригэ өлбүт буйун кэргэнэ, хаттаан кэргэн тахсыбатах буоллаһына.
5. Сэри огдообото, хаттаан кэргэннэммэтэх буоллаһына.
6. Улуус Бочуоттаах гражданаара.

Бу чэлчэтин дьэ кэргэнгэ барыларыгар көрүллэр. 50 бырыһаннаах чэлчэтинэн олорор дьэ эһигэр (социальной нуорматынан көрөн) уонна коммуналнай өгө иһин биһиргэ олорор дьэ кэргэнгэ барыларыгар көрүллэр:

1. Сэри кыттыылаахтара.
2. Ленинград блокадатын кыттыылаахтара.
3. Персональной пенсионердар.
4. Өлбүт байыаннай сулууспалаах киһи кэргэнэ, төрөппүттэрэ.
5. Чурапчы, Туой Хайа көһүүтүн кыттыылаахтара.
6. Политической репрессияттан эмсэбэлээбит дьон.
7. Чернобыльскай АЭС авариятын быһаһыттар.
8. Бастайааннай көрөр киһи аһамыт инбэлиит оҕолор дьэ кэргэннэрэ.

9. Улуус Бочуоттаах гражданаара. 50 бырыһаннаах чэлчэтинэн олорор дьэ эһигэр (социальной нуорматынан көрөн) уонна коммуналнай өгө иһин биһиргэ олорор үлэлиир кыага суох дьэ кэргэн киһитин киллэрэн туран туһаналлар:

1. Сэри кыттыылааһын огдообото, хаттаан кэргэн тахсыбатах буоллаһына.
2. Тыл ветерана.
3. I уонна II группалаах инбэлииттэр.

Маньаха үлэлиир кыага суох дьэ кэргэн дьонугар аабылаллар:

оботун үс сааһыгар диэри дьэтигэр көрөн олорор кэргэнэ, дetsад уонна оскуола оҕолоро, III группалаах инбэлииттэр уонна үлэлиэбит пенсионердар. Үлэлиир кыахтаах дьэ кэргэн дьонугар бу чэлчэтиилэр тарфамматтар. Дьэ кэргэнгэ үлэлиир кыага суох киһи суох буоллаһына, чэлчэтин туһанар бырааптаахха эрэ көрүллэр.

Элбэх оҕолоох дьэ кэргэнгэ квартирата уонна коммуналнай өгө иһин чэлчэтин барыларыгар тарфанар. Төлөбүр кэмэйэ дetsад уонна оскуолага үөрэнэр саастаах оҕолор аһааннарыттан тутулукутаах:

үс-түөрт оҕолоохторго — 30 бырыһан, биэс-алта оҕолоохторго — 40 бырыһан, сэттэ, элбэх оҕолоохторго — 70 бырыһан.

III группалаах инбэлииттэр, оҕо эрдэхтэриттэн III группалаах инбэлииттэр дьэ төлөбүрүгэр уонна коммуналнай өгөлөргө чэлчэтинэн туһанамматтар.

Өскөтүн дьэ кэргэнгэ икки эбэтэр өссө элбэх льготанан туһанар бырааптаах дьон баар буоллаһтарына, киһилэр өлүүлэрэ эбиллэн биэрбэт. Чэлчэтиилэр хас биридиллэригэр ааһы быһытынан тиксизэхтээх ороскуотунан көрөн төлөнүллэр.

Сибээс өгөтүгэр туһаныллар чэлчэтиилэр (телефон абонементнай төлөбүр). 100% чэлчэтинэн туһаналлар:

1. Сэри инбэлииттэрэ.
2. Сэригэ өлбүт буйун огдообото, кэргэннэммэтэбинэ.
3. Сэригэ кыттыбыт дьахталлар.
4. Сэри инбэлиитин огдообото, хаттаан кэргэн тахсыбатах буоллаһына.
5. Уопсай ыарыттан инбэлиит буолбут сэри кыттылаахтара.

50 бырыһаннаах чэлчэтинэн туһаналлар:

1. Сэри кыттылаахтара.
2. Тыл ветеранаара.
3. I уонна II группалаах инбэлииттэр.
4. Бастайааннай көрүүлээх инбэлиит оҕолор.
5. Чурапчы көһүүтүн кыттылаахтара.
6. Ленинград блокадатын кыттылаахтара.
7. Чернобыльскай АЭС авариятын быһаһыттар.

Телефон туруоруутун уонна абонементнай төлөбүр чэлчэтиилэрэ квартира телефона ким аатыгар регистрацияламмыттан тутулукута суох оноруллар.

Бу консультация түмүгүнэн ханнык эмэ мунаарар боппуостарыт баар буоллаһтарына, социальной харалта управлениетыгар кэлэн эбэтэр телефонунан билсизэхтин сөп. Телефоннарбыт 21-578, 21-601.

Социальной харалта управлениета.

ЫРЫНАК ҮӨСКЭТЭР ЫАРАХАТТАРА

БАРЫТА ЫГАН КЭЛЛЭ

Күһүн барахсан тийэн кэллэ. От, хомуур үлэтэ түмүктэнэн эрэр. Быйылгы күһүн өлгөм үүнүүлээх, сир астаах буолан дьонго улахан үөрүүнү аҕалла, сир аһын отону, тэллэйи булуһубут. Аны кыһыммытын көрсө ас хаһаастаах, итин таһаастаах-саптаах, сылаас дьэлиэх-уоттаах буолуохтаахпыт. Ону биһиги тымны кыһыммыт, тийэс айылдабыт эрэйэр, ирдийэр. Ону сэргэ дьон ховнай байыбытын эмиз умнубаппыт наада, олох сайдытын ирдэбилэ. Дьэ, онуоха балаһыанһа хайдаһый?

Атырдыах ыйын ортотугар кыра да буоллар харчы ыламмыт үөрэх аһыллыгыгар саҥа таһас, үөрэнэр тэрил ылан оҕолорбутун да үөртүбүт, бэйэбит да «һуу» гыммыппыт. Бу күннэргэ чуолкайдан эттэххэ, балабан ыйын 20 күнүгэр, диэри харчы суох, оҕо пособитета кулун тутартан, хамнас ыам ыйыттан төлөнө илик. Эгэ, уопуска харчытын туһунан этэ да барылыбат. Онон кыһыны туруур хаппыстабытын, хортуппуйбутун булунарбыт ыараата. Оҕолорго истээх, ичигэс таһас наада-тас сотору кэминэн тийэн кэлиэ. Онон бу күннэргэ дьон барыта үгүөрү соһус харчыга наадыр. Ону туруорсар сирдээх буолуо дин саныбын.

1997 сыл төрдүс кварта-лыгар уонна кэлэр сыл бастагы аҕарыгар хаһаакка, сурунаалларга сурутуу хампааньыта эмиз тийэн кэллэ. Киһи периодикага суруйтарар кыах ончу суох буолла. Сатаатар улуустаагы уонна республикабыт хаһыаттарыгар суруйтарыах этибит. Манна даратан этиэххэ наада, республикага саҥа таһас эрэр «Далбар хотун» сурунаал ааспыт сыллааһыта саҕарды кэлбит. Төһө да саҕатын иһин сылынан хаалан ааҕар сочото суох. Онон бу сурунаал таһаарыллан нэһилиэн-нэһэ тизриллэтин түргэтэр дьаһаллары тустаах органнар быһаарсыахтарына наада.

Атырдыах ыйыгар Найахы оскуола юбилейн бэлиэтэбитин телевизорга көрбүппүт. Онон олохтоох дьаһалта баһылыга маньык эпиптэ: «Биһиги учууталлар-бытыгар кыайарбытынан көмө онорорго кыһаллабыт. Холубур, сүөһүтэ суох ыалларга эти чэлчэки сыанаба атымылыбыт. Сайын семинарга эбэтэр ханна эмэ баран кэллэхтэринэ командирочнайдарын уталыппакка төлүүбүт уонна периодическай литературага анаан 300-400 тыһ. солк. биэрэбит», — диэбитэ. Онтон биһизхэ? Периодическай литературага 10

бырыһаннаах төлөбүр баар буолуохтааһын биһиги 1995 сылтан «умна» кэбистибит. Ону сөргүтөн ыйыппыт киһи «тыллаах, баппат» аатырара мэлдьэ суох.

Хата, быйыл сайын «Нам» УПХ салайааччыта Алексеев Д. Ф. дьаһалынан сайынгы уопуска харчытын суотугар ары, оҕуруот аһа, уу талона биэрэн учууталлары улахан күүһүгэр үөрүттэрэ. Онон опыттаах салайааччыга Д. Ф. Алексеевга махталбыт улахан.

Улуус салалтата куорат коммерческай тэрилтэлэригэр туруорсан оптовайынан саахар, бурдук, тушенка булар-бытыгар көмөлөспүтэ эмиз улахан туһалаах буолла. Итилэри барытын ахтан, бэлиэтээн туран мин маньык этиилэрдээхпин.

Хамнас, уопуска харчыта «тыһынаах» харчынан төлөнөрө син биһир ыарахаттардаах буолуо. Онон сайынгы варианттары тутуһаах хайдах буолуой. Холубур, хортуппуйу, хаппыстаны хамнас суотугар хаһаайыстыба-лар хааччыйдынар, аны оптовайынан ары, саахар, бурдук у.д.а. ылаахха. Үчүгэй буолуо этэ.

Биһиги син быста-быста салданан республика уонна улуус хаһыаттарын суруйтаран аабыт. Отгон сурунааллары суруйтараччы

олох аһыаата. Онон олохтоох библиотекалар наада-лаах сурунаалларынан хааччыйалларын туһаннаах тэрилтэлэр ситиһиллэригэр баарабыт. Холубур, нэһилиэн-нэ ордук сөбүлээн, интэриэһиргээн «Мир женщин», «Крестьянка», «Домашняя энциклопедия», «Работница» у.д.а. оҕолорго аналаах сурунааллар, хаһыаттар. «Кыым», «Туймаада» о.д.а. ааҕар.

Библиотека үлэтин таарыйбычча маньыгэ этиэхпин баарабын. Тьа библиотекаларыгар ааҕар аналаах кинигэлэр суохтарын кэриэ-тэ эбит, онон нэһилиэн-нэ сакааһынан улуустаагы киһи библиотекаттан аныгылыы тематикалаах литератураны аҕалан хааччыйар наада буолбут.

Бу туруорсууларым, бука, мин эрэ баҕа санаам буолбата буолуо. Онон сотору кэминэн олоххо кириэхтэрэ дин саныбын.

Е. И. НЕУСТРОЕВА,
I Хомуустаах.

БАҢЫЛААС

ОЧЕРК

ТААСТААХ НЭҢИЛИЭГИН «ӨКТӨӨП УОТА» КОЛХОЗ ӨР СЫЛЛААХ САЛАЙААЧЧЫТЫН, БИРИГЭДЬИРИН ТУҢУНАН 100 СААҢЫН ТУОЛУУТУГАР АНАНАР

1950 жыл. Бэс ыйын ортото. Баһылаас кыраҕас сис суолунан Өргөлөөхтөн Сатабайга дьэтигэр ыгырдаах манган атынан айаннаан иһэр. Кини бүгүн Таастаах үс колхоһа холбоһор улахан мунһаҕар уонна хаалан саҥа бырабыланыһа сүбэ мунһаҕар сылдьан, бу хойутаан, үрүг түүн салгыһынан тыһнар.

Баһылаас төбөтүгэр элбэх иирбэ-дьаарба санаа-инээ бөбө киһирэр. Ол санаатыттан соробор саҥа аллайар уонна чыпчырына түһээт, атын эмис самытыгар үүнүн тэһининэн быһа биэрэр, оччобо сымнаҕас ат орҕуу сиэлэр.

Көр бүгүн Таастаах үс колхоһа холбоһон, бөдөҥсүйбүт биһир Тельман аатынан колхоз буолла. Бэрэссэдээтэлинэн Муксунов Даниил Иванович талыллар. Иккиннинэн, Өргөлөөх Эбэ күөлү уолан, уота суоһунан саҥа колхоз киһинин Өргөлөөхтөн көһөрөр туһунан моргуордаах кэпсэтин барда.

Манна икки этии киһирдэ: «Кыһыл Таастаах» колхоз бэрэссэдээтэлэ Соловьев Прокопий Дмитриевич саҥа бөһүөлөгү Чаакыйа үрэххэ Бэйбэкэ Сатабайгар тутарга дьин уоттаах-төлөннөөх тылы эттэ. «Өктөөп уотуттан» Жирков Павел Гаврильевич Кэҥкэмэ үрэххэ Дьаһы күөл бэтэрээ кырдалыгар саҥа киһи бөһүөлөгү тутарга эттэ.

Онон куолаһ хайыһа, аныгы мунһааха, от кэһинтэн, сир салаатыттан киһи ыгыран, быһаарыаха дьин буолла. Мин ол мунһааха уон сэттэ саастаах уол баарым, олоһор олох суох буолан, биһи ыччаттар эркингэ түнүк аттыгар туран эрэн истибиһпит. Ити оскуола дьыҕэ.

Саҥа бөдөҥсүйбүт колхоз аатын булууга, киһини ханна тутарга үс колхоз салайааччыларын икки ардыгар хайдыһы, мөккүөр баара. Үөһээҥилэр тыл этээччилэрэ: Муксунов Даниил Иванович (Дайыһыска), Соловьев Прокопий Дмитриевич (Бостуо), Кривошапкин Иннокентий Федорович саҥалара-этиилэрэ ордук чөллөркөйө, тахсыылааҕа уонна кыһыылааҕа.

Биһи киһибит «Өктөөп уотуттан» тыл эппит Жирков Павел Гаврильевич балайда уустаан-ураннаан, илтиһинэн далбаатанан эппитин үрдүнэн, хайдах эрэ этиитэ симиктик, мункудук тахсара. Мунгар киһибит сыһааҕа манган таһас баайылааҕа эмиз мөлтөппүтэ. Байбал онно тугу эппитэ сүрүн өртө өйбөр билигин да баар.

Баһылаас саҥа бырабыланыһа чилиһинэ, үһүс биригэдэ биригэдьиригэр буолла. Ити барыта сир сөпкө дьылы. Ол эрэн саҥа бырабыланыһа мунһаҕар Даниил Иванович биһир этиитин кытта сөпсөспөтө. Ону санаат, чыпчырына түһээт, хараҕа уоттанна, атын быһа биһирдэ, ат эрэйдээх иччитэ кинэ киһирбитин билэ оҕуста, эмиз сиэлэн барда.

Даниил Иванович этиитинэн бөдөҥсүйбүт колхозка урукку үс колхозка баар көлүүр аттара, оҕустара, от охсор косилкалар, мунһаҕар, оропускалар, бэл ат сөбө-сөбүргэлэ, сыаргалар, быа-туһах барыта уопсайданыахтаах үһү. Баһылаас олох сөбүлүү истибэтэ. Кини этиитинэн урукку колхозтарга баар аттар, тыа хаһаайыстыбаннай техника, оҕустар, ат көлүүр сөп-сөбүргэл, быһата туох баара барыта онунан биригээдэлэргэ хаалыахтаах. Даниил Иванович тоҕо уопсайды

сатыһын курдат билэр. Ол эбэтэр Тельман аатынан уонна «Кыһыл Таастаах» колхозтар эстибит дьон. Косилка, мунһаҕар массыына, быа-туһах, дуга, хомуут өртүнэн адыас тийиммэттэр. Бэл аанһа оропускалар суох. Оҕорторботохтор, тэрииммэттэхтэр.

Оттон киниэхэ — «Өктөөп уота» колхозка түөрт от охсор косилка, билигин да үлэлиир кыахтаах бэлэм тураллар, икки от мунһаҕар массынааһа, алта булууктаах, бараналаах, икки сеялкааһа, бурдук быһар самоскидаах, сүүрбэ көлүүр аттаах, уонна алта оҕустаах уонна олоҕо сөп буолар сыарҕа, дуга, хомуут, быа-туһах толору баар. Дьэ ону киһи колхозтаахтар көлөһүннэрин тоҕо туран биэрнэхтээһий?

Баһылаас саныһынан уопсайдыһын холбоспут кэһинтэн оҕоһуллубут үлэ түмүгүттэн аабыллан барыахтаах. Урукку көлөһүн онунан хаалыахтаах. Бээбээ бэлэмнэ киһирэ хайаан сатаныһай? Хааман иһэр атын эмиз быһа биһирдэ. Сайыһыгы үрүг түүн үүт-тураан сырдыга үчүгүһүн. Түүн аһан, күн быга тахсан эрэр, кэбэлэр түүнү быһа тохтоло суох этэллэр, тийт, талах чычыахтара ырыаларын саҕалаатылар.

Сатабай алаһыгар кэлэ охсубутун билбэккэ хаалла. Атын хаамтаран, ампаар дьэтиги ойбоһугар хаһааҕа киллэрэн баайда. Ферма ынахтара алааска мэччнэй сылдьаллар. Дьон тура иликтэр.

х х х

«Өктөөп уота» колхоз салалтата дьон дьэки этэ. Үлэһити, дьону утары буолбатах. Дьон кыһалзатын өрүү кэтээн көрө сылдьан, сөптөөх көмөнү оҕороллор. Баһылаас курдук үлэни барытын эрдэттэн толкуйдаан от үлэтин, кыстыкка киһирини тэрийэр колхоз, совхоз биригэдьиригэрин, директордарын бу алта уон түөрт сааспар дьылы көрө иликпин.

Окко киһирэх иннинэ, сааскы бурдук ыһыта бүтээтин кытта күөх паар дьин ыһыллыбатах баһыналары эһинилгэ бэлэмнээн, түүн алта паара оҕуһунан тэрийн үлэтэ барара. Күөх паар бүтээтин кытта үргүлдьү бэс ыйын 25 күнүттэн сиһиэс угуута саҕаланар, онтон окко киһир. Ити кэмгэ Баһылаас түөрт косилкатын, икки мунһаҕар тийирин ууһугар Новгородов Тихоньегэ оҕорторон бөлэмниир. Атын хомууттарын, дугаларын, быатын, кыраабыллары, атырдыахтары маһын ууһугар Лаврентьев Элигэһкэ оҕорторон, эмиз бэлэм ғынар.

Быйыл хайа алаастан төһө тонна от кэлэрин кэрийиңи барытын суоттаан бүтэрэр. Окко киһирэ дьонун төбөтүгэр түмэр, туруортуур. 1941-45 сылларга от үлэтигэр икки бөлөһү (звенону) тэрийэрэ. Соһурууну Үөттөөх звенота Бинахсыты, Мыйааттаны, Үөттөөхтэри, Атыр өлбүтү, Өлөнтү алаастарын, Чэйгиттэни итиннэ баар толооннору барытын оттуура. Хоту Кэҥкэмэ звенота үрэх толооннорун, үрэх уңуор баар уон алаһы, улаханнара Мөкү күөл, Нэйтэх, Собоһут, Чаахаһаан үс алаһа этилэр. Ону бүтэрэн Бирдахтаах алаастарын оттуура.

Баһылаас звенотун уон биһир киһилээх оҕороро. Ол дьонун манньк үлэлэтэр. Икки косилкаһыт наар оҕустара-оҕустара алаастан-алааска аһаллар. Кэһинтэн муһтаарааччылар — түөрт киһи тилэх баттаһар. Биһир кыһас оҕо, уон түөрт — уон биэс саастаах бэйэтин кыһа Варвара атынан муһтарар, ону үс киһи эбэтэр биһир уон иккилээх уол уонна кыһастаах дьахтар бугуулаан ситэн иһиэхтээхтэр. Оччолорго атынан от муһтары чөлчөки үлэни аабыллар, онон уолу мунһаҕа олоһот этэ. Аны мунһааччылар кэһинилэриттэн биэс киһи икки сыарҕалаах оҕустаах тилэх баттаһа бараллар. Кэһинилээхтэр сөһөтөх. Биһир уон икки-уон үс саастаах уол икки оҕустаах угаһыны хардары-таары аҕалар. Күһнэ орто

туһан уонча тонна оту кэһиниллэр. Үлэ күнүн уһуна 16-17 чаас. Биригэдьири от үлэтин хаамытыгар биһир сүрүн ирдэбиллээбэ: мунһуу охсууттан үс күнтэн ордук хаалыа суохтаах, кэһини мунһуууттан син эмиз үс күнтэн ордук хаалыа суохтаах дьин этэ. Отчуттарга икки звенота 14-15 саастаах Баһшев Афанасий Леонтьевич, соробор Новгородов Николай уолаттар таратайкалаах оҕуһунан, үтэ, тар таһаллар. Баһылаас от хаачыстыбатын, түһүн кытаанахтык ирдирэр. Ардах кэмигэр мунһааччылар, кэһинилээхчилэр илиһинэн күөл кытытын, косилка хааларбытын охсуохтаахтар. Ол иһин өрүү хотууру илдэ сылдьаллар.

Баһылаас үөрөбү суоҕа. Сахалыы өйүнэн салайара, онто билигин үрдүк үөрэхтээх тыа хаһаайыстыбатын специалиһыттан таһыччы ордук этэ. Мындыра, кыһамныта, үлэһитэ бэрдэ. Барытын курдат көрөн, инникилээн салайара. Биһирдэ мингин 1946 жыл сайын от иннинэ оҕустаах таратайканы Сатабайтан Бирдахтаахха Лаврентьев Элигэһкэ — маһын ууһугар ытта, үс хомуутта, үс дугата ыттын дьин. «Суругун» көрбүтү ыраас кыра лоскуй кумааһыга үс хомууту, үс дуганы оҕортообут уонна туох да суох. Тийиңи Элигэһкэ ол «суругун» биһирдим. Элигэһт эмиз үөрөбү суох. Суругу ылан «аахта» уонна таратайкабар үс толору бүтүн ат хомуутун, үс саҥа дуганы ууран биһирдэ. Ол аата Баһылаас үс оҕоһуллубут бэлэм хомуутта, дугата ыт, салгыы оҕор дьин «суруйбут».

Окко киһирин мунһаҕар, үлэ кэмигэр Баһылаас чангыһа саһатын элбэхтик истибитим. Адыас сымнаҕас киһи этэ. Соробор бэрт дьээбэни, көрдүдүөһү санаатаһына харахтара тырымнаһалара. Арыт үлэ кэмигэр кэлэн: «Хор, бу аата маладьаастар, манньк үлэлиэххэ», — дьин үөрөн мичилиһэрэ.

х х х

Сыллар аһан истэхтэрин аайы урукку кырдыаһтар үтүөлэрин дьэ билэн, өйдүүр буолар эбиһкин. 1941-45 сылларга ханан баһар буоларын курдук, ас-танас суох, ачык сыллар этилэр. Билигин ас-танас суох, эһиниһит-быһынныбыт дииллэр. Дьингэр билигин үлэлиир ылар байан олоһоллор. Үлэһээбэт, арыгылыыр, сүрүбэ суох буоллааха, дьадайбакка ханна барыангы.

Оччолорго ол да буоллар «Өктөөп уота» колхоз салалтата: Атласов Семен Устинович — председател, Баһшев Василий Алексеевич — биригэдьири, Жирков Павел Гаврильевич — бухгалтер үтүө дьаһалларынан, сатаалларынан биһир да киһи хоргуһан өлбөтө. Көлөһүн күнүгэр көрөн сиэмэни, арыһыны, эти дьону ачыктаппат ғына түгээлээтэр. Үөһээттен кэлэр дьаһалынан чаһынай сүһүнү эһини дьингэр киһилэр мылпытатара. Баһылаас билигин, оччотооһу оҕолору, үлэбэ-хамнаһа иһипитин билигин маһтана саныһын. Кырдыар саасптыгар онтубут туһалаах буолан таһыста.

Афанасий ПРОКОПЬЕВ.

ОИ ДУОРААНА

Хаһыаты сабыы — бэйэбэ тийиммиккэ тэгнээх

«Дьылҕабытын аабааччылар быһаарар буоллугут» дьин «Энсиэли» хаһыат редакторын солбуйааччы Г. Эверстов аабааччыларга суруга ама кими долуппат буолуой?

Ырыһнак... ырыһнак, баһарбыт баһарыт, көрдөөк ылбыт олохпун дьэ кэллэ буолбаат! «Далбар олох кэлиэ, бары байыахпыт» дьин төһөлөөх албыннаабыттарай, уруй-айхал тылларын эппит-тэрэй биһини капитализмна сирдэх буолбут «үтө-мааны» демократ дьин ааттанааччы дьоммут. Билигин талаһ ылбыт олохпун — ырыһнак ыар тыһа мунһу-га биэрбитин кэһнэ «һуу, бу туугуу?» дьэһэбит. Манньк олох кэлэн иһэрэ эрдэттэн биллэрэ, ол эрээри бука бары кулгаахпыт, харахпыт бөһөһүмүтэ. Уотунан оонньообуппун күн бүгүн кэллэ.

Тойон Ельцин Союһу ыһыта, Үрүг Дьэһини ыһыта, коммунист партияны үрэйбитэ, ханньк да идеология дьону бутуйбатын туһугар сорунуулаахтык киһирсидитэ. Дьон төбөтүттэн мэйинтэ хостоммута, туохха барытыгар эрэмһи сүппүтэ, сир-

майгы сатарыйбыта.

Ол эрээри ити даһаны үгүс дьон өйүн-санаатын самнарабатаҕа. Дойдуга төрдүс былаһынан ааттанааччы маас-сабай информация средстволара ким төһө кыахтааһынан, кыайарынан бэйэлэрин аналларын толорон кэһиллэр. Ырыһнак үөскэтэр кыһалзаларын аабааччыларга тизрээт сатыһаллар, ону туоратар суоллары көрдүүлэр. Көһүл хаһыаттар былаһы төһө кыайалларынан үөһэллэр.

Билигин сабардаан олоһор былаас ону сөбүлээбэтэ. Төһө кыалларынан дьон өйүн-санаатын бутуйар бары средстволартан босхолоно сатыыр. Бүгүңгү күн күмүтүн-дьылбытын аралдытар ааһар хаһыаттарбыт сабыллар туруктаннылар. Киһи аймах историята, олох сайдыыта иһитинэрэн-биллэрэн иһэр средстволарта саҕаланарын ким барыта билэр. Ону былаас бэйэтэ үбүлүүрэ.

Аны хаһыаттар наадалара суох буолбуттар, киһи духобнай өтгүнэн сайдыыта, билиһтэ-көрүүтэ быһыллыбыт. Дьэ ол кэһнэ нуруот туһугар олоһор, үлэлиир бы-

лаас бүгүн салаһан олоһор дьин дуо? Чэ буоллун, хаһыаттар мэйлидһинэр, оскуолаһар, культура дьэһэлэр, балыһалар сабыллыһаллар, ити кимнэхэ туһалырыр? Бука бары туохха барытыгар интэрэһитин сүтэрэбит, роботтарга кубулуйайбыт. Дьэ итинник роботтар эрэ наадалар билигин былааска. Аны таһара дьэки хаһыстыбыт. Тойотторбут, үрдүк соһолоохтор таһара үлэһиттэрин көрсөртөн соһо булбаттар, киһилэргэ үгүлэлэр-сүктэллэр, аны таһаранан дьону албынныраҕа сорунуулар.

Манан тугу этээри ғынабыт. Күндү аабааччылар, Нам дьонно, адыас сотору-таанга дьэри улуус хаһыата дьэһитигэр киһирэрин төһөлөөх үөрүүнэн көрсөр этибитий? Элбэх аабааччылардаах хаһыат буолбатах этэ дуо? 60-тан таһа сыл устата хаһыат бастакы нүөмэригэр «Колхоз сирдэһитэ» ааттанан, бастакы колхозтаһынан саҕалаан, күргүөмнөөх үлэни-хамнаһы, стахановец колхозтаахтар таһаарылаах үлэлэрин, онтон дойдуну көмүскүүр уот-

таах сэрин сылларыгар Нам дьонун хоһуун олоһун көрдөһөтөбү дуо? Советскай былаһы бөһөргөтүүгэ пятилеткалар хорсун үлэһиттэрин көрдөрүүгэ, бастыһы опыты тарбатыһа сорунуулаахтык киһирсидитэ дьин «Ленин суола». «Энсиэли» ааты ылаат, Энсиэли хочотун дьонун-сэргэтин иннингэр бэйэтин сирэһин, аналын сүтэрбэтэ. Онно барытыгар хаһыаты араас сылларга үһүнээн-тэһиниһэн кэлбит редакция коллективтара, талаһнаах журналисттар, редактордар, штаты таһынан үлэһээбит, үлэлиир корреспонденттар өһөлөрө кырата суох. Ол бүгүн сымһа ырыһнагынан сирдэһэн сабыллыа дуо? Саха чулуу уолун Максим Аммосов 100 саһын ахсынныһа салгыы бэһиэтэри олоһобут. Кини аатын үйэтитингэ үгүһү оҕорбут улуустар сирэйэ кэлэр тохсунньуттан аабааччыларга тийэрэ-тийбэтэ ым-тым икки ардыгар. Мантан ким туһанар?

Республика, улуустар хаһыаттарын элбэх киһи суруттарынан правительството соруһан харгыстыыр дин са-

ныһын. Государство хаһыаттары үбүлүүртэн аккаастанна, дьоннор хаһыакка суруттарыахтара дьин хамнаһы да, пенсияны да биһирбэт. Ити соруһан оҕоһуу буолбатах дуо?

Дойдубут эрдитэ суох хараабылынан устубута ыраатта, ол сиринэн күһнэтэ доһордоспут, саппаһырыт күһмүтүн сэргэһитэр хаһыаптыт долгунга бырабылыһа. Онон биһиги, аабааччылар, улуус Мунһаҕар, Ил Түмэн депутаттары хаһыат тыһнаах хааларыгар туох кыалларын барытын оҕороллоругар модьуйсуох тустаахпыт, көрдөһөн-ааттанан, үгүн-сүктэн кэһлибит. Аны модьуйсар эрэ кэм кэллэ. Эмиз саһата суох хаалабыт дуо? Хаһыат — улуус сирэйэ, историята, ол иһин хаһыаты саппаһыны бэйэбэ тийиһингэ тэгнээх дьин мээһэбэ эппэ-тим.

В. НИКИФОРОВА,
«Ленин суола» хаһыат урукку үлэһитэ.

«МАК — 97» ОПЕРАЦИЯ САЛГЫЫ БЫТЫЛЛАР

Ленскэйгэ суһал-көрдүүр дьаһаллары ытыты хаамытыгар Юрий Б. квартиратыгар 705 г. убаҕас ғыһын уонна 1,5 кг хатарылыбыт марихуана көһүннэ уонна билдьяна.

Нам улуһугар Дьокуускай к. 3 эдэр олохтооһун «Тойота—Королла» автомобилларын ГАИ инспектордара тохтоттулар. Уолаттар 4,2 кг хатарылыбатах марихуананы тизэһ таһаарыттар. «Үтүө сыттаах» баһаҕартытан киһилэр араһарга күһэлһинилэр...

Ити улуус Никольскай селиһинэтин таһыгар «УАЗ» тохтотуллубута. Массыһаҕа 5 эдэр дьон — бары Жатай олохтоохторо бааллара. Массыһаны көрүү кэмигэр милиционердар 15 кг ордук хатарылыбатах марихуананы булдулар. Киһилэр «клиһнэрэ» сүлүүһүнээх от бу «партиятын» борообалыһыллара хайы-үйэбэ тохтоото.

Наркотигы дьаарай оҕороччулары уонна киһилэртэн сүлүүһүнээх «айыһа бөлөхтөрү» билдьяаһын салгыы ытыттылар.

СИА.

(Бүтүүтэ. Иннин 105 № көр)

УЛУУСПУТ ИСТОРИЯТЫТТАН

БАСТАКЫ УҢУКТУУ

Хара үлэһиттэр союзтара биэр санаанан тэрлэлэр. Чилиэнэринэн киирэллэр: Оконешников Федор Федорович, Находкин Роман Федотович, Эверстов Егор Егорович, Нератов Иннокентий Петрович, Белоусов Семен Семенович, Попов Василий Петрович, Дериглазов Степан Филиппович, Прокопьев Павел Петрович, Сивцев Гаврил Васильевич, Находкин Сидор Константинович, Егоров Николай Спиридонович, Оконешников Николай Федорович, Аверинский Василий Георгиевич, Охлопков Иосиф Иосифович, Нератов Леонтий Егорович, Сысолятин Андрей Петрович, Рыкунов Семен Николаевич, Федотов Мирон Иванович. 1 Хомустаах хара үлэһиттэр союзтара тэрлэнитэ дьадаҥылар уонна хамначыттар баайдары утары охсуууларгар тэрээһиннээх буолууларгар көмөлөспүтэ, күөстөрүн эппитэ уонна эрэллэрин улаатынарбыта.

ньааха 8 чаастаах үлэ күнүн олохтуур, хамнаһы үрдэтэр, араас кэмнэргэ хонуу үлэтигэр хамнас алын кээмэйин быһар туһунан уураах ылыммыттар. Ити уураабы нэһилиэк баайдара, тойотторо долорортон akkaастаммыттар. Ол иһин бу муньааха, союз стачка онорорго уураах таһаарбыта. Маны таһынан нэһилиэк уопсай муньаагар тупсунунарар камераны тэрийэр туһунан боппуруоһу туруорарга быһаарбыттар.

Сарсынгытыгар, бэс ыйын 5 күнүгэр 1917 сыллаахха, 1 Хомустаах нэһилиэтин уопсай муньаага баайдар тэрийэр туһунан боппуруос көтөбүлүбүтэ. Маны истээтэ, баайдар уонна тойоттор улахан утарыһыны онорбуттара. Улуу кулбата Семен Рыкунов урукку режимгэ, урукку усулуобуйага үлэтигэр бэйэбит сөбүлөөһүн

кэлсэппикит, онон билигин туох да буолтун иһин толоруохтааххыт, тупсунунарар камераны тэрийэри тохто-торго диян этэр.

1 Хомустаах бааһа правительственной комиссар Михаил Азаров, аҕабыт Николай Винокуров тупсунунарар камераны тэрийэри утараннар тыл эттилэр. Муньааха Рыкунов кулба сабыдыала улахан этэ. Онон кулаастааһыҥа баайдар кыайбыттар, тупсунунарар камера тэриллэбэтэ.

Хомустаах хара үлэһиттэрин союһа нэһилиэк муньаагар тупсунунарар камера тэрийэр туһунан туруорбуттар нэһилиэни кыанар өттө утары кулаастааннар кыайан олохтоммотобун биллэрэн, 90 киһи илии баттаһынаах суругун Обществоба куттал суох буолуутун комитеттар ыһпыттара. Суругу Находкин Роман Федотович тус бэйэтинэн киирэн туттарарыгар уонна кэпсэтэригэр эбээһинэстииллэр. Наада буолар түбэлтэтигэр маньык көмөлөрү онороллоругар суругунан көрдөспүтэр:

1. Чугастаабы кэмнэн тупсунунарар камераны тэрийэргэ сөптөөх дьаһал ыалларыгар.
2. Стачка буолар түбэлтэтигэр кэлэр 1918 сылга билиги тыһынаах буоларбыт туһунан харчынан эбэтэр бордодуктанан быстах кэмнээх көмө онороллоругар.
3. Баайдарга урукку батталаах усулуобуйага түүлээбит оппунт уонна бурдуктун сирин төттөрү бэйэбит ылан туһанарбытын көңүлүүргүтүгэр.
4. «Гражданин Рыкунов реакционернай деятельноһун туһунан дьааланы революционнай трибунал силиэстиэйлиригэр биэрэргэ».

Союз охсууугун тохтопото. Бэс ыйыгар Никольскайга уонна 1 Хомустаахха хамначыттар, дьадаҥылар революционнай ырыаны ылыы-ыллыы хаамсыбыттар. 90 киһи сайыҥгы от үлэтигэр akkaастаналларын биллэрбиттэрэ. Бу стачка этэ.

Мирон Иванович Федотов — хара үлэһиттэр союзтэрин чилиэнэ бу кэмнэбүтүн ахтытын «Ревкомовец сэхэнэ» диян Январий Егоров «Ленин суола» хаһыат 1965 сыллаах бэс ыйын 26 күнүгэр бу курдук суруйар: «Аны хамначыттар союзтэрин чилиэннэрэ баайдарга мээһэ баттаппат, толлубакка утары аахсар буолбуттара. Биридэ Находкин Роман биэр баай үлэһиттэригэр эбилик хамнастарын төлөөбөтүбүн иһин куоракка баһаарга илдиһэр муньумут арытын, сүөгэйин, этин, бурдукун — түөрт көлө кэринэ аһы-үөлү хамначыттарыгар түөрэтин түгэтэн биэрбитэ. Бу сурах тутта күнүнэн Нам улуунун нэһиликтэригэр тилийэ көппүтэ. Онтон ыла баайдар эһин хамнаһы бэрт улгумдук, кэммитэн кэмигэр төлүүр буолбуттара.

1917 сыллаахха ыам ыйыгар большевик политсылынайдар С. Орджоникидзе, Е. Ярославский, Г. Петровский Якутскайтан собуруу барбыттар. Кинилэр барбыттарынан сибээстэн Саха сирин үлээһин итиллээччилэригэр уустук уонна ыарахан быһыы-майгы олохтоммута. Ол курдук кинилэр баалларыгар бары ылылар дьаһаллар большевиктар сабыдыалларынан оһоһуллар. Кинилэр барбыттары кэннэ былааһы эсердэр — тойоттор илиилэригэр ылыбыттар. Итинтэн ыла куоракка уонна тыага баайдар былааска киирэн баһылабыттар.

Союз хас бирдин чилиэнэрэ бу да ыар күннэргэ «Үлэһиттэр былаастара кыайа» диян бигэтик эрэнэрибит, онуоха «Бары биригэ түмсүүлээх бэлэм буолуоха» диян сорук туруоруммуттат, — диир Мирон Федотов.

1918 сыллаахха от ыйын 2 күнүгэр 1 Хомустаах нэһилиэтин хара үлэһиттэрин союһун муньаага баайдар уобаластаабы Советтарын эстинтигэр, Советскай былаас олохтоноутугар үлэһит нэһилиэнигэр үөрүүтүн биллэрэн рабочайдар, салааттар уонна бааһынайдар депутаттарын Советыгар итин эбэрдэни ыһпыттат.

Ол эбэрдэ Советтар Сибирдээби Кини Ситэриилээх комитеттара Саха сирин үлэһиттэригэр көмөбү ыһпыт Рыздзинскай командирдаах кыһыл гвардейскай этэрэтигэр махтал биллэрэр. Эбэрдэ суруллубута: «Билиги Нам улуунун Хомустаах нэһилиэтин хара үлэһиттэрин союзтара бэйэбит табаарыстарбытын түрмэттигэр уонна билигин Уобаластаабы совет уонна Якутскай уокуругун буржуазиятын батталарыттан босхолуурга кэлбит уонна босхолуобут табаарыс рабочайдары итинтик эбэрдэлиһит.

Билиги ыйылыбыт улуу уонна нэһилиэк хара үлэһиттэрин союзтара бэйэбит итин эбэрдэбитин ытан туран, билигин буржуазия уонна Саха Уобаластаабы Совет ханьык да айаалааныларга билигин куттаабаттары мунгура суох үөрүүн көрөбүт.

Туругурдун рабочайдар, салааттар уонна бааһынайдар депутаттарын Совет!
Председатель
Егор Эверстов.
Секретарь
Роман Находкин».

Бу эбэрдэ суругу Роман Находкин уонна Егор Эверстов тус бэйэлэринэн икки ыһыгар атынан куоракка

киллэрэн туттараллар. Кинилэр М. К. Аммосов көмөтүнэн Рыздзинскай көрсөллөр уонна баһыаһынан ыларыгар көрдөһөллөр.

Рыздзинскай көрдөһүүлэрин ылынан Находкины уонна Эверстовы суһал аттаах этэрээт командирыгар Бокалевскайга байыаһынан ыталыар. Кинилэр Бокалевскай этэрээтигэр сылдьан куорат арбаа өттүн, Марханы уонна Киллэми босхолоонунга кыттыны ыллалар. Кэҥкэмээбэ Бондалетов баандатын тобонун ыраастааһыҥна кыттыбыттар.

Атырдьах ыйын бүтэһик күннэригэр Гордеев баанда Якутскай куораты ылар. Саха сиригэр Колчак былааһа бүрүүкээбитэ. Нам баайдара-тойотторо хара үлэһиттэр союзтарын үрэйбиттэрэ. Салайааччыларын Роман Находкины, Егор Эверстовы, Мирон Федотовы, Александр Сысолятины куоракка киллэрэн хаайбыттар. Уһун доппуруостааһын, кырбааһын кэнниттэн босхолонон тахсыбыттар. Роман Находкины кырбааннар баһын угуобун эчэппиттэрэ. Ону кэнники үстэ операциялатан үтөрдүбүтэ. Хара үлэһиттэр союзтарын дьылбата дьэ ити курдук түмүктэммитэ.

Бу Нам сирин хамначыт, дьадаҥы дьоннорун Саха сиригэр Советскай былааһы — Саҥа дьоллоох олоһу туругурдар туһунан охсуууга бастакы уһуктуута этэ.

Р. КУТУКОВ.

ИТЭБЭИ — ИТЭБЭИМЭ

Кумах кыырмабын үрдүгэр олоробут

Сотурутаабыта Сиргэ күөстөөх магнитнай буурбалар түһэн аастылар. Ити хас да күннээбитэ Күн ньууругар хаһан да көрүлбүтөх күөстөөх термоядернай уст сарадары кытта сибээстээх. Штернберг аатынан астрономическай институт специалистара уоскуталлар: Сирдээби олоххо Күн ити катаклизм куттала суох.

Хас күннээби проблемаларбыт дьаһааныгар билиги сирдээби үлүүһүбүт адыас быыкаа кумах кыырмабын (космическай мээрэйдэни) үрдүгэр буоларын умнан кэбиһэбит, ити кумах кыырмаба халлаан хараҥа куйаарын курдат ынырык түргэниин — чааска 95 тыһыынча километрын аһааннар. Туох да биллибэккэ итинник көтүү куттала суох буолбатах.

Ученайдар хомулбут чакылары итэһтинилээхтик көрдөрөлөр: 250 мөлүүөн сыл анараа өттүгэр (пермскэй период бүтүүтэ) Сиргэ алдырайдаах катаклизм буолбут: муораларга уонна акыйааннарга балык уонна тыһынар тыһынаах 90 бырыһыана өлбүт, кураанах сиргэ олох өссө улаханник эмсэбээһэбит. «Пермскэй катастрофа» кэнниттэн бэрт уһун кэмгэ сирдээби үүнээйи сүрүннэн тэллэйдэр этилэр, оһор кыһаллар өлүктэрин уонна сыттыбыт маһы сиһиллэрэ. Ити голландскай палеонтолог Хенк Виссер уонна атын специалисттар чинчийиллэринэн билгэргэтиллэр. Туох буолбутуй? Виссер санырынан (этэринэн) Сибирь территориятыгар вулканнар маассабай эстиһлэрэ тахсыбыт, оһор планета уутун уонна салгынын дьаһтаах уһуурууларынын сүһүрдүбүттэр. Оттон вулканнар Сир ханьык эр улахан маассаалах космическай этиги кытта сааллытын түмүгэр актыыбынайдаабыттар.

миэркэнэн) адыас аттыбытынан ортотунан 500 метрдээх астероид көтөн ааспыт. Кини Сири кытта саалыһынар — дэлби тэбиитин күүһэ тротиловай эквивалентынан быһа холуйан үс тыһыынча мега тоннага тийиһэ этэ. Бу сыл ыам ыйыгар икки сүгүн улахан астероид Сир эргимтэтин (орбитатын) быһа көтөн аһаахтара диян Санкт-Петербурга буолбут «Астероиднай куттал» диян Аан дойдутаабы конференцияга этилиһитэ. Бу боппуруостар «Сир космическай көмүскэлэ» диян симпозиумна эмиз көтөбүлүбүттэрэ, ол россияйскэй кистэлэн куоракка Снежинскэйгэ буолбута. Кылгас кэм иһигэр өссө биэр улахан муньаах (бу сырыга Римгэ) ытылыһыта, оно «Космическай көмүскэли» — аан дойдутаабы тэрлэһити үөскэтэр туһунан биллэриллибитэ, тэрлэһит бэйэтин иһинигэр бары дойдутар специалистарын түмүгэр соругу туруорунар, сыала Сир кутталаах космическай объектары (ОКО — опасные космические объекты) кытта буолуохтаах сааллытын туоратыт.

пертнэй сыаналааһыннарынан астероидтаран көмүскэни 10 миллиард доллартан итэбээһэ суоһа турар... Бу барыта космическай куттал проблемаларын суолталарын кыратык да намтаппат, итин аһан Сиргэ «халлаан таастара» эрэ суһуур буолбатар. Саҥа вирустар үөскээһинэри кистэлэнэ сорох ученайдары бу иэдэн биһиэхэ эмиз космостан кэлэр диян сабадалыларыгар күһэйдэ. Метеориттары кэнники чинчийилгэргэ биллибэт микроорганизмнар тобохторо көстүүтэ ити сабадалааһыны биһэргэтэллэр. Кутталы ахсарбат буолуохтаах сатамат. Саатар лехендарнай «испанскай» XX үйэ сабаланытыгар күөдүйүт грипп былыргы аата) санабыгар. Испанка саамай үгүнээбит кэмигэр, 1918-1919 сылларга, бу ыарыттан 20 мөлүүөн кэриҥэ киһи (аан дойдун бастакы сэринтин хонууларыгар охтубуттардаабыр элбэх) өлбүтэ. Өлүү улаханник ойодостотуу уонна тыга иһинтин түмүгэр тахсара. Билигин ученайдар этэллэр: маньык улахан ахсааннаах сиртибээ грипп буолбакка, атын ханьык эрэ, өссө биллибэт ыары тыэрибит. Ол сылларга вирусология саҥа үөдүйүн эрэрэ, ыарыһы көбүтээһини кыайан быһаарбата. Аан дойдун сорох лабораторияларыгар испанка ыарытын кэмигэр өлбүт дьоннор этиктэрин образецтара оннуларынан хаалбыттар, ол эрээри элбэх сыллар ааспыттарын

кэннинээби чинчийилэр өлөрөр свойстволаах микробтары кыайан булбатылар. Билигин Шпицберген арыыга өлүктэри хостоһунга үлэни ытарга баа саана баар, итиннэ XX үйэ сабаланытыгар шахта баара. Испанка диян ааттанар ыары кэмигэр өлбүт горняктар хаһан да ирбэт тонго көмүлүбүттэрэ, онон биллибэт микробу илдьэ сылдьар буолуохтары сөп. Вирусологтар бу чинчийиллэр ытыһаах диян дьаныһаллар, тобо диятэххэ, эпидемиялар тохтуу-тохтуу буолаллар, онон врачтар «испанка» дьингээх айылытын чуолкайдык билиэхтэрин, дьон өлүүтүн туоратыахтарын баараллар. Өскөтө ыары тыһынын кэллээһинэ, вирустарынан сутуллубут космическай былыт былыта Сири эмиз быһа көтүө. Билиги Күммүттэн өссө биэр куттал тахсар. 1989 сыл кулун тутарга Квевеккэ буолбут катастрофическай событиени санатабыт, оно сирдээби процесстара Күн дьайыһа дьингээхтик көстүбүтэ. Күнгэ модун күөстөөх чабыллыы кэнниттэн частицалар сүүрээһинэ билиги планетабытыгар тийэ кэлбитэ уонна хаһан да көрүлбүтөх магнитнай буурраны түһэрибит. Элбэх регионнарга радиосыбээс быстыбыта, оттон Канадага дьингээх техногеннай иэдээн буолбута — электричество генератордара туһатан тахсыбыттар, алта мөлүүөн киһи суукка устатыгар итинтэ уонна сырдыга суох оһорорго күһэллбиттэр. Саҥа чинчийиллэр Күнгэ буолар көстүүлэр сирдээби күнү-дьылы кытта быһааччы хардарыта сибээсээхтэрин билгэргэттиллэр — Күнгэ буурба төһөнөн күү-

һүрэр да, Сиргэ былыт соччонон элбэх. Датскай чинчийээчилэр Генрик Свенсмарк уонна Айгиль Фрикс Кристенсен Күн веществотын частицалара атмосфераны курдат көтөллөрүгэр синк муһуустуутугар көмөлөһөллөр диян аһаллар... «Феномен» диян билиги комиссиябытыгар киирэр сорох даанайдарынан кэнники кэмгэ Күн эмиз актыыбынайдаата, ити «Квевекскэй катаклизм» хатыларын кыарын үөскэтэр. Биһиэхэ иһитиннэрбиттэринэн хас да американскай космическай спутниктар хайы-һааха туһаттан таһыстылар, оһор Сиргэ түһэн иһэр Күн модун сарадаһтарыгар түбэспиттэр. Таарыччы эттэххэ, Штернберг аатынан астрономическай институт Күн физикатын отдельгар билигин уоскуппуттарынан, быһыы-майгы нуорма иһинэн уонна туох эмит олус сөбүмэр буолара күүүтүлүбүт. Судургутук ыллаахха, Күн бэйэтин актыыбынаһын 23-с циклыгар киирэр. Дьэ, аһыах спутник буортурбут, ол эрээри бу событиени тула сорох специалистар айдааны көтөбүүлэрэ туох-ханьык иһин дьингээх кутталтан буолбакка, бэйэлэрин чинчийэр программаларыгар харчы буолар багаттан таһыста. Көстөрүн курдук, космическай куттал кээмэйигэр уонна дьингээбэр учуонайдар бэйэлэрэ биэр санаалара суох. Биһиэхэ биэр чуолкай — оноһор уйгулаах олохтоох сайдылаах дойдутарга «космическай оборонаны» хааччылыга бүгүн үптэрэ-харчылары суох. Оччоһо нууччалыы үгэскэ эрэнэрибитигэр тийэбит: таһара көмөлөһөбүтүнэ, этэнгэ ааһыа!

Игорь ЦАРЕВ.

Константин ЕРЕМЕЕВ

КИСТЭЛЭННЭЭХ ҮӨРҮҮ

(Билинги олохтон)

Ооньуур дыно:

Юра — 25 саастаах.
Клара — 25 саастаах, Юра кэргэнэ.
Сергей — 25 саастаах, Юра табаарына, суоппар.
Алексей — 30 саастаах, оттомноох көрүгнээх.

Бастагы көстүү

1992—97 сыллар икки ардыларыгар рынокка кириин сыллара. Улуус нэһиликтэрин, дэриэбинэлэрин дыно куораттан кириин атыылаһар, атылыһар, тугу булбуттарынан олорор кэмнэрэ. Дэриэбинэ ыала сарсыарда эрдэ туран ынахтарын ыан бүтэн, сүөһүлэрин мээчитэ ыталлар. Юра сага туран тахсан, ол-бу диэки көрөр. Дьэтигэр кириэр-тахсар.

Юра — (хаһытыһар) Клара! Мин бүгүн куоракка Сергейдээҕи кытта барабын уонна Алексей барыахтаах. (Юра хоспо диэки барар).

Клара — (Бьэдэрэ тутуурдаах кэлэр) Хараххын хайа тардаат, эмиз куоратынан ирэн турдун дуу?! Ханаабы харчыгынан барар үһүгүн.

Юра — Барар массына бэлэм. Оттон үс бьэдэрэ отоммутун атыылаһам.

Клара — (соһуйар). Оттон кыһын оҕолорбутугар тугу сизэтибит. Бэйиң сүрүбэлдээһиң отонноһо барсыбаккын. Чэ, чэ, хайаа даһаны.

Юра — Айдаарыма! Атыылаан харчытынан оҕолорго таһас-сап, кытай табаарынан көрөн ылыллыа.

Клара — Кытайдар атахтарын таһаһа наһаа кэбирэх да, көрөн ылар.

Юра — (Отонноох 2 дыаһыгы аҕалар). Сергейдээх ол иһэллэр. Суумката аҕала оҕус.

Клара — (Дьэбэрэ кириин таһас). Отонгун бьэдэрэтин сүүс тыһыныча диэн көрөөр... (Суумка бьээр).

Массына кэлэр, суоппар Сергей кэлэр, Алексей массынаһа олорор, отоннорун тизэһи бараллар.

Иккис көстүү

Куорат рынога. Атыылааччы да, атыылаһааччы да элбээбит. Юра, Алексей, Сергей 2 дыаһык отоннорун көтөхпүтүнэ дьон быһынан кэлэллэр.

Юра — Манна туран атыылаһам, эһиги кэрийэ барың, буттэхпинэ, бэйэм булум. (Сергей, Алексей дьон быһыгар сылдыһалара көстөр).

Сергей — Алексей, кэл эрэ манна, бу атаһагы көрөөххэ. Сьанатын ыһыт эрэ.

Алексей — Үарахан буолуо ээ. Харчылаах буоллахына, ырахан сьаналааһа бөбө, үйэлээх уонна ичигэс буолуо этэ.

Сергей — Кырдык, харчы кэмчи буолаһа, саатар, хамнаспытын ылбатахпыт алта ый буола, бу үнүр сибиһиньэбин өлөрөн, этин атыылаан, үс сүүс тыһынычалахпын. Соробун тутунум. (Бачыыҥка көрөллөр, атыһыттан ыһытан, кэтин көрөллөр).

(Дьону быһынан Юра иһэрэ көстөр).

Юра — Ураа! Отоммун атыылаатым 300 тыһыныча солкуобай баар буола. Хайа, эһиги бачыыҥка көрөбүтү? (Сергей бачыыҥка кэтэ сатыр, төҥкөйөн тугу эрэ көрбөхтүүр. Сергей көрдөөһүнэ, дьон атаһын быһынан кубараанньык сытара көстөр).

Сергей — Юра! Көмөлөһ эрэ, бу-бу (Бйар. Юра хапсабар кубараанньыгы ылар, сьизбигэр уктар, ыксыр курдук).

Юра — Бэрт да бачыыҥка. Сөп буолар. (Сибигинэ-

йэр) Аанга күүтүөм. (Юра барар).

Сергей — Чэ, ылыахха! Сьанатын түһэрсэн көрөбүт дуо? Ээ, чэ, кэбис буоллун. (Харчытын ааһан бьээр).

Алексей — Хайа, Юра! Бара оҕуста дуу!

Сергей — (Сибигинэйэр). Сиртэн харчы булла, таһсар аанга күүтүөх буолла. Бардыбыт түргэник. (Дьону быһынан бараллар).

Үһүс көстүү

Массына иһэ.

Сергей — Манна харчыбытын ааһан баран үллэстэһиңи! Чэ, бырааттар!

Юра — (күлбүт-үөрбүт). Булбут киһиэхэ — 40 %-на миэхэ. Чэ, ааһыаһыңи!

(Кубараанньыгы таһааран ааһаллар).

Алексей — (Саһата суох олоҕоһоһон баран) Уолаттар, харчыны ааһан баран, төһөрүбүңи! Сөп дуо?

Юра — (Кыһыһан турар). Бу да киһи, хантан булуохпугуй харчы хаһаайыһын, баһар, олох атын киһи миэнэ диэн, маннааһар элбэх харчыны иһтэһи, уорбут курдук көстөн, үһүн сууттанан хаһыыҥка барабыт дуо?!

Ким да билбэт, кимэхэ да этимэн! Айдаана суох үллэстэн кэбиһиэххэ, орубуна үстүү мөлүйүөн солкуобай тиксэр.

Сергей — Юра эмиз да сөпкө этэр. Биллэн туран коммерсант эбэтэр улахан баай киһи түһэрибтэ буолуо, хайа дэриэбинэ киһитэ бачча элбэх харчыны укта сылдыһыт үһү.

Юра — Биһиги дьону хармааннаан, уоран ылбатыбыт, түһэрибиттиҥи ылыдыты. Таһара үөһэттэн көрөн турдаһа дии. Дьадаһы дьонго биһиэхэ, дьол тосхойдоһо дии. Чэ, үллэстэһиңи!

Алексей — (Саһата түспүт көрүгнээх). Мин санаам буолбат, чэ, бэйэбит үллэстэн.

Юра — Оччоһо кимэхэ да этиэм суоһа диэн андаһай! Түбэстэхпитинэ, эйигин эмиз кыттыһастаах диэхпит. Чэ, хайыгыһыңи?

Алексей — Бэйэм да ылбаппын, кимэхэ да эппэппин!

Сергей — Чэ, дьэ ити киһи тыла, маладьыас! Юра, өлүүбүн аҕал.

Юра — Булбутум, ээ, арба ылбытым быһытынан, миэхэ биэс мөлүйүөн, эйиэхэ түөрт мөлүйүөн солкуобайы бьээрэбин. (Харчытын ааһар, суоттуур).

Сергей — Чэ, буоллун, ыһан бьээрбиппэр аһардаһыах да баара.

Юра — Төһө да ыйбатыҥ иһин, мин биллэрбэккэ ылан таһаардаһым дии. (Юра харчыны Сергейгэ уунар).

Алексей — Үллэстэн, мөккүһөн бүтүң, бардыбыт! (Саһа-иңгэ суох. Дэриэбинэлэригэр төттөрү айанныһаллар).

Төрдүс көстүү

Юра дьэитин олбуоругар кураанах суумкатын туһунан кэлэр. Дьэиттэн Клара таһсар.

Клара — Хайа кэлэ оҕустун дуу? Тугу да ылбатахкын, отонунгун!

Юра — Ыксаама. Бары-барыта баар буолуо.

Клара — (соһуйар) Холуочуккун дуу, тугуй?

Юра — Үөрүүбүттэн, баһар холуочуйбутум да буолуо. Чэ, чэ, дьэбэ кирирэххэ, манна дьон иһтэ.

Клара — Кистэлэңнээх ол тугу үөрүүтэй? (Дьэбэ кирирэллэр).

Быыс.

1 Хомустаах.

УЛУУС ДЬАҔАЛТАТЫГАР

УЧУУТАЛ КҮНҮН БЫРААҔЫННЫЫКТААҔЫНҔА ДЕЛЕГАЦИЯНЫ ТЭРИЙЭР ТУҔУНАН

СР үөрэххэ министерствотун суругар олобураң. Дьокуускай куоракка Үөрэҕириин сылыгар аналлаах Учуутал Күнүн бырааһынныыктааһыңа, б.д. алтынны 5 күнүгэр, дыһайабын:

1. Делегация састаабыгар киллэрэргэ:

Баншев Н. Н. — улуус Мунһаһын председателин солбуйааччы,

Дьяковская Н. Г. — улуустааһы үөрэх управлениитин начальнига,

Федоров К. И. — ПТУ-2 директара,

Иванов В. П. — НПУ директара,

Дьяконова В. Н. — улуустааһы үөрэх управлениитин инспектара.

2. Бу дыһал туолуутун хонтуруолун улуустааһы үөрэх управлениитин начальнигар Дьяковская Н. Г. сүктэрэбин.

Нам улууһун дыһалтаһын баһылыгың бастагы солбуйааччы

Е. Е. ИВАНОВ.

23.09.97 с. № 726-рп.

«РОССИЯ ИЙЭЛЭРЭ — ОБОЛОРУ БЫҔААҔЫН ИҔИҔ»

Бырачыастааһын акциятын туһунан

Москва, балабан ыйн 23 күнэ. (РИТА-ССТА корр: Людмила Александрова). Дьахталлар хас даһаны общественин тэрилтэлэрэ уонна Россия профсоюзтара алтынны 11 күнүгэр «Россия ийэлэрэ — оҕолору быһааһын иһин» гражданскай бырачыас Бүтүн Россиятааһы акциятын ытар санаалаахтар.

Дума дьахталлар, дьэ кэргэн уонна ыччат дыһаларыгар комитетин председателэ Алевтина Апарина Государственин Думаһа ытылыбыт пресс-конференцияһа иһитиннэрбитинэ, 50-тан таһса тэрилтэ манифестацияны өйүүргэ сөбүлөһлэриң биллэрдилэр, оттон 32 тэрилтэ хайы-үйэ акцияны ытар сөбүлөһиңгэ илии баттаатылар. Олор ортолоругар — Бүтүн Россиятааһы дьахталлар союзтара, Бүтүн Россиятааһы общественин союз, «Дьахталлар омуқ доруобуйатын иһин хамсааһыннара»,

Оболор бырааптарын көмүскээһиңгэ общественин холбоһуктар ассоциациялара, Оболор социальнай көмүскэллээх буолууларын соһоһуо.да. Бу акцияһа профсоюзтар эмиз, быстахты ыллахха, Россия Тутулуга суох профсоюзтарын федерацията активнай кыттыһынылар санаалаахтар. Алевтина Апарина этэриңнэ, Россияга оболор балаһыаньалара тупсуобунааһар мөлтөөн иһэр. Государство оһо пособиеларыгар иһэ 11 трл. солкуобайга тийдэ дьэ иһитиннэрдэ комитет салайааччыта. Кини итин тэнэ, экспедэрт сьаналааһыннарынан, тугу да көрүүтэ-иһититэ суох быралгы сылдыһар оболор аһсааннара 4 мөлүйүөңгэ тэңнэспитин туһунан иһитиннэрдэ. Оһо дьэилэригэр 500 тыһ. таһса тулааһа оһо олорор. Гражданскай бырачыастааһын акцията минтиннэр, пикеттер, бырачыастааһын марштарын, сэлэлээн хааһыһалар, мунһаһтар, илии баттааһыннары хомуйуу быһытынан ытыллара сабадаланар, олор көмнэригэр араас таһымнаах ситэриңлээх уонна сокуону таһаарар былаас салайааччыларыгар оболор бырааптарын гоусдарство көмүскээһиңгэр чопчу модуйуулар уонна этиилэр туттарыллыахтара. Бу акцияны көрүлээччилэр итин тэнэ оболорго уонна оболор кууэтеринэн концертары, суботунукутары, аһымал санаа мероприятиеларын тэриһини сөптөөһүнэ ааһаллар.

ИҔИРЭХ ТЫЛЛАР

Поздравляем дорогого и самого близкого нам человека с днем рождения, с его 65-летием и предостижим днем учителя ПОПОВА Гаврила Николаевича, заслуженного учителя РСФСР, отличника народного образования.

Желаем крепкого здоровья, молодой энергии, материального благополучия. Мы все тебя очень любим. Спасибо за доброту и заботу о всех нас.

Жена, сын, дочь, невестка, зять и любящие тебя внуки.

Реклама • Биллэриилэр • Реклама

УОТУРБА АТЫЫЛАҔЫН БАҔАЛААХТАР ИСТИИЛЭРИГЭР!

Нэһилиэһнээһтэн сакааһы үлэ кэмнэгар 22-1-97 телефонун ылабыт. Биң куул уотурба сьаната 140 тыһ. солк. Нам селотун иһигэр дьэбэтигэр тириэрдэн бьээрэбит. Атыыланар уотурба аһсаана аҕыйах. Эрдэ атыылаһан, хаһаанан кэбиһиңи! Матаң хаалыаххыт!

Намское училище социальной реабилитации объявляет дополнительный набор на 1997—98 уч. год по специальности «Мастер по техническому обслуживанию и ремонту машинно-тракторного парка» на базе разного уровня общеобразовательной подготовки. Срок обучения 1 год. Набор заканчивается 10 октября, 1997 г.

Администрация НУСР.

Кэрэхсэниэх сурах

Саха Республикатын народнай депутата Александр Уаров Россия Правительствотун бастагы солбуйааччы, Уп министрэ Анатолий Борисович Чубайска харчы реформатын сьыйа-бааһа ытыгы туһунан иһитиннэриини өрө көтөүллүүһүн көрүсүбүтүн биллэриң туран, социальнай сьиэрдээх буолууну көрдөрөр иһитиннэ, нэһилиэһинэ 1992 сылга дылы уурдарытын реформа ытыгыга урукку оннунан хаалларарга уонна 1992 сылтан саһалаан уурдарыһаларга 1000 төгүл аччатарга көрдөһөр ис хоһоонноох телеграм-

маны бьыйыл саһ атырдыах ыйн 6 күнүгэр ытан турар.

Онуоһа Москвадан эпийэт кэллэ. Российскай Федерация үбүн министриң солбуйааччы О. В. Вьюгин субу балабан ыйн 11 күнүгэр депутат А. С. Уаровка маннь ис хоһоонноох суругу ыһпты. Ону биһиги тылабаастаан бэчээттибит.

«Убаастабыллаах Александр Сергеевич!

Российскай Федерация Правительствотун сорудаһы-

нан (11.08.97 № АЧ-Н 13-25778) Россия Үбүн министрствота Эн телеграммаһын көрдө уонна маннькы дьэ бьыһаар.

Российскай Федерация Правительствотун (1997 сыл тохсунуу 28 күнүңнэһи № 124-р) дыһалынан рабочай комиссия тэриллибитэ. Комиссия РФ гражданнын уурдарыһалара 1991—1996 сылларга сьанатын сүтэрибитин чөлүгэр түһэриң федеральнай программатын бы-

раймагың көрүүһүн дьарыктанар.

Билигин ити үөһэ этиллэр федеральнай программа быраймагың онорууһун Россия Сьербана актыбынайдык дьарыктаналлар.

Ити тэнэ РФ Правительствотунан Россия Баана РФ гражданнын уурдарыһалара 1991—1996 сылларга сьаналарын сүтэрибиттиҥи чөлүгэр түһэриңгэ деминация механизмыгар этиилэри бэлэмниригэр сорудаһтанан турар.

О. В. Вьюгин.
«Манньаһтаах» сыһарыттан.

лүбүт эбиэс уонна гречка куруппалаах килиэптэр онгоһуллаллар.

Килиэби астыр комбинат кылаабынай технолога Татьяна Павлова кэпсириңнэ, неоселен курдук билигитэ үөрүйэһэ суох эбиэлэр киллэриллилэрэ Россия доруобуйа харьыстабылын министрствотунан сүбэлэммиттэр. Предприятие олору хааччылааччылартан дуоһабардаһан быһа ылар.

СИА.

Килиэп доруобуйаны харыстыыр

ДЬОКУУСКАЙ. Куораттааһы килиэби астыр комбинат саһа хайысханан ситиһилээхтик үлэһиң буолбута хайыһы-үйэһэ сыл аһара буолла — эмитиң, сэрэтэр дыһыһааһа килиэп буулка онгоһуктарын таһаарар.

СР Доруобуйаһа харьыстабылын министрствота сүбэ-бьэбиттэригэр ураты, килиэ-

би астыр комбинат технолога Санэпиднадзор республикатааһы киһини уонна Эндокринологическай диспансерын специалистарын кытары биңгэ онгоһуктар ураты рецептерин ырытан онорбуттара.

Билигин хотугу сир олохторун организмнарыгар итэһэс микроэлементэри эбэр, иммунитеты үрдэтэр

неоселен эбиэлээх «Лечебный» килиэби уонна «Йодированный» батончиктары өрүүтүн атыылаһааччылар кэрэхсиллэр. Билигин итилер онгоһуллаллар. Сахарнай диабеттынан ыалдыааччыларга, ордук ыйааһынаахтарга, куртах-оһобос ыарыһаахтарга анаан «Молочнотрубной» килиэп, «Докторские» хлебцылар, үлтүрүтүл-

Редакторы солбуйааччы Г. К. ЭВЕРСТОВ.

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — 21496, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21640, Бухгалтерия — 21141. «Нам» телерадиостудия — 21632.

Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэбитин, дьэбэти аадырыһын чуолкай ыйың. Автор этэрэ мэдди хайыат санаатыһын биң буолуохтаах диэн буолбат.

«Энсиэли» — Нам улууһун хаһыата; 678040, Саха Республикаһа, Нам с. Октябрьскай уул, 1. Учредителлэр: Нам улууһун дыһалтата, «Саха-полиграфиздат» национальнай компания. С. Р. бэчээт уонна маассаһай информация көңүлүн көмүскүүр региональнай инспекцияһыңаң регистрацияламыт № Я 0095.

Нам улууһун типографията: 678040, Нам с. Ленскэй уул. 85. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэч. лис. Нэдиэлэһэ үстэ таһсар. Индексэ 54889. Тираһа 1590. Бэчээттэһинэ 29.09.97 с. Сакааһын №-рэ 106

Таптыр кэргэниң, аҕабыт, эһээбит үлэ, тыыл ветерана, Фрунзе олохтооһо ТРОФИМОВ Дмитрий Дмитриевич б.д. балабан ыйн 21 күнүгэр уһун ырахан ыары кэнииттэн өлбүтүнэн бары аймахтарыгар, биллэр дьонугар дириң кутурбаһымытын тиэрдэбит. Кэргэнэ, оболоро, күтүөттэрэ, кийиңтэ, сьиэһнэрэ.

Нам 1 сүһүөх оскуолатын коллектива социальнай педагог Колесова Александра Ильиничнаһа уонна кини дьэ кэргэнигэр таптаһаах балтылар КОЛЕСОВА Мария Алексеевна ырахан ыарыттан өлбүтүнэн дириң кутурбаһын тиэрдэр.